

נארי-יעקב

בת 47

(1954-1907)

בה לחי!

בהוצאת המועצה המקומית נארי-יעקב

חנוכה תשט"ו

מס. 2

תושב נכבד!

ליום הולדתה ה־47 של באר־יעקב הרינו מגישים לך תקציר על תולדות המושבה, — מתוך ספר שעומד להופיע.

x X x

לפני למעלה מ־47 שנים הגיעה ארצה עם העליה השניה, קבוצת חלוצים צעירים מרוסיה.

היו אלה אידיאליסטים שעזבו את בתיהם ומשפחותיהם והלכו לארץ חלומותיהם להצטרף למעטים שהקדישו את כל חייהם לבנין המולדת. בשנת 1907 עלתה קבוצת המיסדים הראשונה על אדמת „ביר־לימון“ השוטמה, — היא באר־יעקב של היום.

מידה רבה של הקרבה ואומץ־רוח דרושים היו בימים ההם להתישב בסביבה פראית, מוקפים ערבים, ללא בבית ועץ, ללא כביש ומים, בלי התנאים האלמנטריים לחיי אדם.

את התנאים האלה היה עליהם ליצור. ואמנם רוחם היוצרת נצחה את השממה. למרות כל הקושיים לא נרתעו המיסדים, הראשונים, החלוצים וסללו את הדרך לכל אלה שבאו אחריהם.

אף מוסד או קרן לא הגישו להם את עזרתם. רק בכוחות עצמם יצרו ופעלו. גם עצה והדרכה נכונה לא קבלו. להפך. המומחים לעגו להם ונבאו כשלון גמור.

ועל המושבה הקטנה הזאת עברו כל הלבטים של התנחלות והשתר־
שות — של מעשי בראשית.

ובלעדי מעשי בראשית של דור הראשונים לא היתה מתקיימת תקות העם. —

כשלוך רדף כשלוך. נעשו נסיונות לאין ספור. ההצלחה רחוקה מהם — ולא התיאשו. בחורבות ובבקתות גרו, את ביתם לא הספיקו לבנות — אבל חרשו, זרעו ונטעו.

מים לא היו — מרחוק הביאום בפחים ובכדים בכדי להחזיק נפש החי והצומח.

החזיקו מעמד — וחלמו על זמנים יותר טובים מאושרים אשר בוא יבואו!

מבודדים היו. מוקפים ערבים כחומה בצורה בלי כל אפשרות לפרוץ אותה ולצאת למרחב — להתפתחות והרחבה. והסבל הוא רב. מלחמות, משברים, רעב, מאורעות של פורעים ערבים קרבנות ברכוש ונפש — זאת מנת חלקם.

קומץ קטן של חקלאים החזיק בכוחותיו הוא את השרותים החיוניים. בנו בית־ספר, בית־כנסת מרפאה וכו'.

ולמרות הכול, הודות לעקשנותם ואהבת המולדת היה בהם הכוח להתגבר על כל הקושיים המרובים והפכו את השממה ליישוב עברי מלבלב ופורה, אשר קלט מאות משפחות חדשות.

קבוצת מיסדי באר־יעקב, חלוצים יוצרים ולוחמים הפרו את אדמת המולדת בזיעת אפם ללא עזרה, כי אם ביוזמתם הם, היזמה הפרטית המבורכת של האיש הציוני אשר קשר את גורלו עם גורל ארץ־ישראל.

ואב יספר לבנו וסב לנכדו על האנשים המופלאים האלה, שבאו מארצות רחוקות ויצרו אפופיאה מליאת הוד וגבורה ושמה: בנין הארץ. והודות למחנה הראשונים, גבורתם וקרבנותיהם, עבודתם ואהבתם לאדמת המולדת הגענו ליישוב הארץ, למדינת ישראל ולקבוץ גלויות.

ליום הולדתה ה־47 של מושבתנו שלוחה ברכתנו למיסדים: כה לחי!

אלף למד

היה זה בשנת 1907. והישוב בארץ דל וקטן. חובבי-ציון החליטו להרחיב את הישוב. ואז הגיעה העליה השניה מרוסיה. הוחלט לרכוש אדמות נוספות ולהקים נקודת-ישוב חדשה.

בסביבת רמלה הערבית נמכרו 4 אלפים דונם אדמה לחברת הטמפלרים הגרמנית ע"י בא"כוחם שפון.

דיזנגוף, ממנהלי חברת „גאולה“ שעסקה אז ברכישת אדמות התקשר עם הגרמנים וניהל אתם מ"מ בדבר רכישת חלק מהאדמות האלה. וכתוצאה מכך הוסכם ביניהם למכור אלפיים דונם אדמה ליהודים על מנת להקים את המושבה החדשה בקרבת ראשון-לציון.

אחרי שהאדמות נרכשו הכריזה חובבי-ציון על הרשמת מועמדים להתישבות מבין חלוצי רוסיה.

על המועמדים היה לשלם עבור האדמות רבע במזומנים והיתר בתשלומים. הועמד גם תנאי שמחצית המתישבים יהיו יהודים הרריים מקוקו הידועים כמומחים לחקלאות.

מיד התארגנה קבוצת פועלים חקלאיים להתישבות החדשה ונרשמה כדרוש.

מכל מושבות הדרום ומיפו באו החלוצים מחוסרי הכשרה ונסיון, — אולם דרוכים ומוכנים מבחינה נפשית למפנה הגדול בחייהם.

הקבוצה הקוקזית עם הרב יעקב יצחקי מנהיגם הרוחני, — בהיותם עוד ברוסיה פנתה לחובבי-ציון בדרישת עלייתם ארצה והקמת ישוב חקלאי עבורם.

עם רכישת השטחים החדשים נתנה להם האפשרות להגשים את שאיפתם.

עוד בשנת 1903, בזמן הקונגרס הציוני הששי בבזל בשל אצלם הרעיון לעלות ארצה וכשהוכרז על הקמת הישוב החדש היתה כבר הקבוצה הקוקזית מאורגנת ומוכנה לעליה.

חברי הקבוצה הזאת נולדו וגדלו בין הררי קוקו, גבוהי-קומה, עזי-נפש, דבקים למסורת אבות ועובדי אדמה חרוצים, — עשו רושם רב בתל-בושתם הקוקזית וחרבותיהם למותניהם, — ובראשם תלמיד חכם בעל תבונה ופקחות הרב יעקב יצחקי.

ה מ י ס ד י ם

ואלה הראשונים, מיסדי המושבה שכתבו בזיעתם ו בדמם דף מפואר בהיסטוריה של ישוב הארץ והוסיפו לבינה לבנין המולדת:

אביוב מנוח ואשתו צפורה	יצחקי דניאל ואשתו סוניה
אביוב רפאל " אסתר	ובניהם תמר וחנוניה
אביוב אשר " חנה	יחזקאל בן-יעקב
אתיאל אריה	כהנסקי מרדכי
בגבג מיכאל	אחיותיו: עדינה וטובה
בן-עמי יוסף	לובימוב יצחק ואשתו אניוטה
גניס זאב	מזובר מרדכי
זהבי ברוך	סבתא ביילה
זיבלוק נחום ואשתו שרה	פרידה חיים
זוסמן יצחק ואשתו מרים	פרובר נחמן
זוסמן יוסף ואשתו יונה	קרנדל משה ואשתו שושנה
זייגר ישראל	רפפורט רחל
הרב יצחקי יעקב	

ו א ד י - ל י מ ו ן

הקבוצה יצאה לסייר את המקום המיועד לישוב החדש — הידוע בשם הערבי „ואדי-לימון“. — המקום לא רחוק מראשון-לציון; השם עמק הלימון. בהתלהבותם

ובהתרוממות רוחם ציירו לפניהם פנת־חמד המחכה רק לבניה השבים לעבדה ולטפחה.

אולם למפח־נפשם מצאו מדבר שממה. השם רק לתפארת המליצה. אין עץ רק חול, שמים וחול. והצומח — קוצים ועשבי בר פה ושם גבוהים מקומת אדם. לא שביל ולא דרך. ובשכנותם הקרובה העיר הערבית רמלה המשק האנטישמי שפון ומחנות בידואים באוהליהם מסביב.

העליה על הקרקע

אולם החלוצים לא התיאשו. בחול המועד סוכות שנת 1907 התקיימה ביפו האספה המיסדת, בהשתתפותם של דיזנגוף — יו"ר חברת „גאולה“, חיסין ושינקין כנציגי חובבי־ציון.

באספה הזאת הוחלט להכניס את הסכום הדרוש לרכישת הקרקעות. רבים מהחברים התלבטו אם כן להצטרף ואחרים גם עמדו בפני קושיים כספיים. רובם הכניסו את הכספים ורכשו חלקות של 50 דונם ושל 100 דונם. באותה האספה הוחלט גם לצאת לחריש הראשון לפני חנוכה ולערוך את חגיגת העליה על הקרקע בחנוכה, נר שלישי שנת 1907.

המועמדים היו פזורים במושבות שונות בסביבה וליום המיועד לחריש התאספו כולם ומתוך עלית נשמה דרכו רגליהם על אדמותיהם — והחלו בחריש.

ואמנם, בחנוכה נר ג' בשנת 1907 התקיימה חגיגה ישובית מפוארת לכבוד עלית המתישבים. בחגיגה השתתפו כשלושת אלפים איש מכל קצות הארץ, מנהיגי הישוב ותיירים רבים.

חגיגה כזאת לא ראה עוד הישוב הקטן בארץ. והמתישבים בעלי־השמחה, — צעירים, בריאים ומלאי מרץ והתלהבות קבלו את אורחיהם בשירה ובריקודי „הורה“ עד אור הבוקר. האלפים שרו ורקדו וברכו איש את רעהו, כי כאחים היו אז החלוצים, וכמשפחה אחת הישוב כולו. עבר־חלף החג ושוב ימי חול. בינתיים חולקו האדמות בין החברים.

מכל השטחים שנרכשו היו לפי דעת מומחים 6 חלקות טובות יותר. החלקות הנ"ל חולקו תחילה ועל הזוכים היה להוסיף על המחיר. החלוקה נעשתה בדרך כלל בצורה כזאת שכל אחד קבל חלקה טובה וגם חלקה גרועה יותר.

ה ה ת י ש ב ו ת

עברה תקופה קצרה ו-7 מבין המיסדים: זהבי ברוך, יחזקאל בן יעקב, זיבלוק נחום, לובימוב יצחק, אביוב מנוח, קרנדל משה ופרידה חיים החליטו להתישב על נחלותיהם.

הם הקימו לעצמם את הצריפים הראשונים במושבה בגודל של 2×2

מטר.

קרנדל משה לא סיים את בנית צריפו והקים רק 4 קירות. פרידה חיים כסה את הצריף בשקים במקום הגג החסר ונכנס לגור בו. הצריף המוגמר הראשון היה של לובימוב יצחק ונבנה ע"י יוסף זוסמן שעסק אז במלאכת הנגרות.

את מזונותיהם הביאו המתישבים הראשונים מראשון-לציון. פעם בשבוע היו הולכים ברגל דרך החולות לשם רכישת מצרכים. שבוע שלם היו חיים על אוכל יבש. מים שתו מבורות בהם אספו מי גשמים. היו גם מביאים מים בחביות על עגלות מסרפנד. הדרך ערכה דרך החולות שעתיים ובבואם הביתה מצאו רק רבע חבית מים...

שפון — המשק הגרמני העשיר השכן סרב לספק מים לבחורים המעטים והיה משה בהם את כלביו.

והסביבה שוממה חשך ואפלה בלילות. שקט מיסטורי שורר בכל, רק יללת תנים מחרידה מפריעה את דממת הליל.

והשבעה מוקפים שכנים — אויבים, עדת פראים ושוודים שאינם מבדילים הרבה בין שלי ושלך, — היו כפלא בעיניהם, — איך העיוו בודדים להתישב ביניהם ללא פחד ומורא.

יתר המיסדים גרו בינתיים במושבות הסמוכות וביחוד בראשון-לציון.

יום-יום היו באים עם זריחת השמש לנחלותיהם ובערב חוזרים הביתה.

הסבל היה רב, הקבוצה קטנה. החלו לכן לחשוב על הגדלת הישוב
זרבים החליטו למכור חלק מנחלותיהם על מנת להקל על מצבם הכספי
ולהוסיף מתישבים.

זאז הצטרפו אליהם: ויגודזקי פיניה, שפיצברג יוסף, סלונים יהודה
לייב ואשתו רחל לאה, גרשמן מאיר ואשתו איטה, לרר אריה, שפירא זאב
ואשתו רבקה, לויט שמואל ואסתר, יצחקי יצחק, וצקר בת-שבע, אהרן
בן-ברק.

בתקופות מאוחרות יותר התישבו במושבה: ורבין יוסף, פלדמן יעקב,
טרויב זאב, אנטין יהושע, אפטר דב, קולומבוס פרידה, איינשטיין קופל,
רייזר מתתיהו, אוז'לבו יצחק, גוטליב מאיר, פינז דב, פלוטקין שאול,

בשורה הראשונה למטה. מימין לשמואל: זיגור,
רפפורט-זהבי, זיבליוק סוניה, לובימוב אניוטה.

יושבים: מימין לשמאל: כהנסקי טובה, אביוב
צפורה, כהנסקי אדלה, זוסמן יונה, זוסמן עדינה.
בשורה השלישית: בן-עמי, יחזקאל, גניס זאב,
אביוב מנוח, זיבליוך נחום, כהנסקי מרדכי, זוסמן
יוסף.

עומדים בשורה למעלה. פרידה חיים (השלישי
מימין) קרנדל משה, לובימוב יצחק, זהבי ברוך,
אביוב רפאל, אביוב אסתר, הילדה הקטנה: אביוב
בת-שבע.

יעקובי נחמן, קדישיביץ דב, וקבוצת עולי טורקיה: הרב נסים יוסף סגיס, מזל-טוב יצחק, פלצ'י מנחם, סגיס רפאל, סגיס שלמה, ונטורה יהושע, ונטורה דוד, ונטורה יעקב, סגיס נסים, סגיס משה, בן-ששון, בן-שלום מאיר, משולם ומשפחתו, כהן פרחיה, ששון, לוי אלברט ושלחון.

עם המתישבים הראשונים באה גם אשה בת שמונים — סבתא ביילה. היא פתחה „חנות“ מכולת עבור שבעת המתישבים הראשונים. את הסחורה החזיקה בארגו ומפחד בפני גנבים הטמינה את החנות באדמה. הקונים היחידים שלה היו הרוקים. הצריף הדל של הסבתא ביילה שמש גם מסעדה, בית-כנסת ובית-ועד.

ככל ישוב הראוי לשמו דאגו המתישבים למנין ולספר־תורה. בסרפנד־אל־עמר גר אז יהודי ירושלמי אשר בשמעו על הקמת הישוב החדש החליט לנדב להם ספר־תורה.

משלחת בבגדי חג יצאה לסרפנד לקבל את המתנה: ספר תורה ראשון למושבה. בריקודים ושירה הובא ספר התורה והוכנס לביתה של הסבתא ביילה.

נ ט י ע ו ת

והאדמות טרם נטועות. האנשים בלתי מנוסים ועל כל פרט ופרט התקיימו דיונים ממושכים, התיעצויות וחיפושי דרך. האספות והפגישות התקיימו בראשון־לציון בבתים פרטיים. שם נדון המצב הקיים ועובדו התכניות לעתיד.

מתישבים ותיקים ומומחים יעצו לחברים הצעירים לזנוח את הנקודה החדשה ולהצטרף למושבות קיימות וביחוד לראשון־לציון, — כי לא יוכלו לקיים מושבה נפרדת בכוחות עצמם.

המומחים כגון: אוסטשינסקי, משה סמילנסקי, אלטשולר ומילר קבעו בודאות גמורה שהאדמות האלה אינן מתאימות למטעים וכל כספם יונח על קרן הצבי.

אולם את המתיישבים משך איזה כוח מיסטי אל המקום הזה דוקא ובעקשנותם וברוחם ההרפתקנית לא שעו אל דברי המומחים — היועצים והחליטו בכל זאת לנטוע שקדים. ונמוקם עמם: בתקופה ההיא נטעו רק ענבי יין והשווק היה תלוי אך ורק ביקב בראשון־לציון. היקב התנגד לנטיעת גפנים חדשים. ושנית: שקדים אפשר לנטוע ללא מים. מלאי אמונה בהצלחתם ובמרץ נעורים נגשו האכרים החדשים לנטיעת השקדים.

על אדמות המתישבים נמצאו אז 6 משפחות בידואים באוהוליהם. ביניהם היה אלי אבר־טור שומר מטעם גאולה. כל מאמצייהם של המתישבים להשתחרר מהשכנים הבלתי רצויים לא הצליחו ורק אחרי שאבר־טור קבל

כמות הגונה של מטבעות זהב הסתלק מהמקום. ואז התקשרה המושבה עם ארגון „השומר“ העברי. היתה זאת המושבה היחידה בדרום שהזמינה שומרים מארגון „השומר“.

ובאותו זמן עלתה ארצה העליה הראשונה מתימן שאורגנה והובאה על ידי יבניאלי.

חלק מהעליה הזאת הועבר למושבה החדשה. העולים, אנשי עמל, יהודים טובים ומסורים היו עניים מאוד ומחוסרי־כל.

המתישבים „הותיקים“ עזרו לחדשים להקלט במקום. בנו להם צריפים והעסיקום בעבודות בשקדים. אולם רוב העבודות בוצעו בעבודה עצמית של המתישבים.

מ י ם

האכרים כבר חרשו את אדמותיהם, המשפחות הראשונות הקימו את צריפיהם, הקימו מגין והביאו ספר־תורה. הספיקו גם לנטוע את השקדים; ומים — אין. אף טפה אחת!

בפתרון שאלת המים היה תלוי עתידו של הישוב.

באחת האספות הוחלט לכן לקדוח באר.

במרכז הישוב נמצאו סימנים של מבנים סתומים מכוסים חול.

נאמנים לעקרון של עבודה עצמית וליעודם החלוצי נגשו המתישבים בכוחות עצמם לחפור ולנקות את השטח והנה התברר כי זאת באר־סתומה. בתורנות עבדו יומם ולילה ואחרי עבודה מאומצת הגיעו לעומק של

מטרים אחדים, — ויותר לא היה באפשרותם להמשיך.

נתגלתה אמנם באר סתומה עם בריכה עתיקה שבורה, אולם מי יבטיח להם שכל עבודתם אינה לשוא?

בסוף הוחלט להזמין מומחים שיעצו להם למסור את העבודה לקבלן.

וכך עשו. העבודה נמסרה לקבלן חיים טפפר מנס־ציונה. בהגיעם

לעומק של 37 מטר גילו את הבאר העתיקה בשלמותה בנויה מאבנים בגודל

של מטר וחצי כל אבן, — ובה מים חיים.

השמחה היתה ללא גבול. הבשורה הועברה על כנפי נשרים מנקודה לנקודה: מים נמצאו בישוב החדש!

לא הלכו עוד ברגל למרחקים להביא פח מים, אלא שאבו את המים מהבאר שלהם על ידי חבל ולקצוהו קשור פח או דלי. את החבל עם הפח היו מורידים לתוך הבאר, עמוק, עמוק עד שהפח נתמלא ואז העלוהו לאט, לאט למעלה. לרוב היה החבל נקרע והפח צולל לתוך הבאר. ואז היו יורדים בסולם למטה ומוציאים את הפח.

הרוקים היו „מעשיים“ יותר ובכל מקרה של צורך היו יורדים לתוך הבאר עם קומקום ביד, ממלאים אותו וחוזרים בסולם למעלה מבלי להפסיד אף טפת מים אחת...

בצורה הזאת שאבו מים משך 5 שנים תמימות לצרכי הבית, הגן והחי. תוך התקופה הזאת התישבו במקום כל יתר המיסדים והחלו להקים לעצמם את בתיהם.

בית האבן הראשון במושבה נבנה ע"י יצחקי דניאל. עם התחלת ההתישבות הממשית החלו הרוקים דואגים להקמת קן משלהם — בית ומשפחה.

פרידה חיים נשא לאשה את צפורה פקר, גניס זאב את שושנה ליטבק ויצחקי יצחק את אסתר למפל.

ב א ר י ע ק ב

והישוב עודנו נושא את שמו הערבי „ואדי-לימון“. הוחלט איפוא לתת למושבה שם עברי.

התקיימו אספות רבות לדיון על השם. הויכוחים היו חמים, והצעות שתיים: קבוצה אחת דרשה לתת למושבתם את השם „באר-שלום“ — לכבוד גלוי הבאר והקבוצה השניה הציעה את השם „באר-יעקב“ לכבוד גלוי הבאר ולכבוד הרב יעקב יצחקי שעמד בראש קבוצת הקוקזים.

בסוף הוחלט לקרוא למושבה החדשה בשם באר-יעקב עד היום הזה.

ו ע ד ה מ ו ש ב ה

למושבה היו כבר כל האטריוטים של ישוב ממש. שלב אחרי שלב, בשקידה התמסרות, סבל וסבלנות הניחו את היסודות למושבתם החדשה.

הצבור הקטן החל לנהל ארץ חיים נורמלי יותר. היה צורך לטפל בבעיות צבוריות לאין סוף, להקים מוסדות ושרותים ולשם כך נבחר ועד המושבה הראשון בהרכב: זהבי ברוך, זיבליוק נחום, קרנדל משה, אביוב מנוח ובן־עמי.

גם נציג ומקשר עם השלטונות היה דרוש לכל ישוב מסודר ולתפקיד של המוכתר הראשון בבאר־יעקב נתמנה זיגר ישראל.

פעולתו הראשונה של ועד המושבה היתה להקים בית־עם, הבנין הצבורי הראשון. לשם כך השיגו הלואה והחלו בבניה שנמשכה שנים רבות. גם על בית־ספר חלמו החולמים. בעית הבנין לא היתה קיימת, כי בינתיים שוכן בית־הספר בבית־העם הבלתי מוגמר, ללא תקרה וטיח, בלי רצפה וחלונות.

אולם קשה יותר היה להשיג מורה. במושבה היו אז 8 ילדים בגיל בית־ספר. ההורים בדאגתם לחנוך הדור הצעיר דרשו לפתוח בית־ספר. הנחלת חובבי־ציון התנגדה לפתיחת בית־ספר בתנאים אלה ולהחזקת מורה במושבה עבור 8 תלמידים. הועד לא הרפה והמשיך במלחמתו לפתיחת בית־ספר. כתוצאה מהלחץ הבלתי פוסק שוגרה משלחת מטעם חובבי־ציון ומוסדות החינוך בהרכב הא"א חיים נחמן ביאליק וד"ר חיסין — על מנת לברר את הענין במקום. התקיימו דיונים ממושכים, גם המשלחת היתה מפולגת בדעותיה ובסוף הכריע את הכף חיים נחמן ביאליק באמרו: — „אינכם יודעים אם מתוך שמונת הילדים האלה לא יקום לנו ביאליק חדש". הוחלט לפתוח את בית־הספר הראשון בבאר־יעקב עם המורה יעקב זסלבסקי מנהלל (כעת אורי).

גם רופא לא היה במקום ואם חלה איש, היה החולה בכבודו ובעצמו הולך ברגל ואפילו עם 40 מעלות חום עד לראשון־לציון להבדק ע"י רופא.

וילד כי חלה, היתה האם נושאת אותו על ידיה אל הרופא, בלכתה דרך חולות הלוך ושוב.

ודאר לא היה ולשם משלוח מכתב חייבים היו ללכת לראשון-לציון. העיר הקרובה המאוכלסת יהודים היתה יפו. בכדי להגיע לשם הלכו ברגל עד ראשון ומשם המשיכו את דרכם בדיליז'נס. הנסיעה ארכה שעתים תמימות.

בפתרון הבעיות הללו היתה יד הועד המקומי קצרה להושיע...

ה ש כ נ י ם

עם התבססותה של המושבה גדלה גם קנאת הפורעים הערבים. המושבה היתה כצנינים בעיניהם וחפשו דרכים לשדוד את רכוש האכרים ולרצחם נפש.

מדי פעם היו פורצים סכסוכים בגלל גנבות, עדרים ערביים שרעו בשדות היהודים והתנפלויות על מתישבים בודדים.

היהודים היו עונים בשפה המובנת ביותר לערבים, ואלה היו מסתלקים בפחד ודרך-ארץ בפני „המוסקובים“.

אולם הערבים המשיכו לרקום את מזימותיהם והחליטו להשמיד את הישוב הצעיר ולשדוד את רכושו. למטרה הזאת התארגן כל הכפר סרפנד-אל-חרב, וכולם מקטן עד גדול, למעלה ממאה וחמישים איש התנפלו על המושבה הקטנה.

אביוב רפאל בראש קבוצת מגינים בת 5 איש יצא להדוף את ההתקפה. שלושה צעירים אחרים רכבו בינתיים להזעיק עזרה מהישובים השכנים. למזלם הספיקה העזרה להגיע בעוד מועד והפורעים נהדפו.

אביוב נפצע קשה ושכב מספר חדשים בבית החולים.

אחרי הקרב התקימה „ועידת שלום“ — סולחה — בין המושבה והכפר הערבי. הערבים סדרו סעודה לכבוד היהודים ושלמו פיצויים לאביוב רפאל. אלה היו גנוני נימוסים בנוסח ערב, אולם בכל הזמנים הצרו הערבים את צעדי היהודים.

השלטון במדינה

ויהי בימי שלוט הטורקים... והטורקים הוציאו גזרות מגזרות שונות נגד היהודים בארץ.

נאסרה הבניה על היהודים, אולם נמצאה עצה ואחינו בני ישראל בנו בלילות. כל בנין שנבנה ללא רשיון ונמצא מכוסה גג, נמצא כשר בעיני השלטונות. הודרו לכן הבונים, עבדו בלילות ולאור היום צץ בנין גמור. גם מתישבי באר-יעקב הלכו בדרך הזאת ובנו בלילות. וגזירה יצאה נגד השמירה העברית ועל הנשק שבידי היהודים, ובעד כל דבר של מה בכך היה צפוי מאסר בתנאים בלתי אנושיים, מכות והתעללות.

וכל חמת השלטונות נשפכה על נתינים זרים, הם ברובם יהודי רוסיה. עליהם היה לעזוב את הארץ או לקבל את הנתינות העותומנית — פירושו שרות בצבא הטורקי.

בלילות היו באים חיילים טורקיים מוציאים את היהודים ממיטותיהם ומובילים גברים ונשים עם תינוקות על ידיהן עד ליפו בכדי להרשם לקבלת האזרחות הטורקית

שחיתות, בקשיש ואכזריות שלטו בכל. והמושבה הקטנה נפגעה מכל אותן הגזרות במידה שוה עם כל הישוב והיתה חייבת להתגונן ולמצוא דרכים להציל את רכושם ונפשותיהם מידי הנוגש האכזר.

בתנאים אלה, אחרי עמל רב, שנות סבל ויסורים, אחרי שנות צפיה לפרי עמלם — באו שני אסונות בבת-אחת: התנפלות מחנות כבדים של ארבה אשר השחית את כל היבולים ואת כל הצומח ופרצה מלחמת העולם הראשונה.

× × ×

יזכור אלהים את נשמת החלוצים הנכורים
והראשונים אשר מסרו את נפשם על גאולת
ישראל...

יצחקי דניאל
הרב יצחקי יעקב
קרנדל שושנה
לובימוב אניוטה
גרשמן איטה
גרשמן מאור
פרידה חיים
אביוב אסתר
אביוב רפאל
כהנסקי עדינה
זיבליוק נחום
אביוב מנוח
זוסמן מרים
זוסמן יצחק
שפירא רבקה
שפירא זאב
זהבי רחל
מזובר מרדכי ואשתו

...את בן באר-יעקב שנפל במלחמת השחרור

בשנת תש"ה—תש"ט (1948—1949)

הקצין אביבי עמנואל